

תנועת הקיבוץ הדתי

ב' תשרי תשע"א 10.9.10

גיליון מס' 224

פרשת האזינו – שבת שובה

מאת הרב אחיה אמיתי

על חזרה בתשובה

ברוך השם אנו בדור של גאולה, ומאחר שהגאולה והתשובה קשורות זו בזו (פרשת הגאולה/התשובה בפרשת וילך הלכות תשובה לרמב"ם פרק ז הלכה ה) הרי שהכל ממשמשים במונח "חזרה בתשובה".

בציבור הרחב רגילים לטעון שחיי האדם המאמין קלים הם; שיש לו תשובה לכל דבר. המונח "חזרה בתשובה", כפי ששגור בפי הציבור, יצא לגמרי ממשמעותו הראשונית. המילה תשובה קיבלה את המשמעות של המילה ANSWER באנגלית - תשובה לשאלה. כך מי שנהיה "דתי" – "חזר בתשובה", ואילו מי שעזב את אורח החיים של התורה "מחמת פקפוקים ושאלות" הוא מי ש"חזר בשאלה" או "יצא בשאלה".

רושמי רשומות דרשו, אדם בגימטרייה = מ"ה; אדם אמיתי, אדם מאמין הוא אדם ששואל שאלות ומכיר שאינו "הכל יכול וכוללם יחד". האדם הוא מי שמנסה להבין, ששואל איך הכל נכלל יחד. שלמה המלך בחנוכת המקדש (מלכים א ח יב) אמר: "וה' אמר לשכון" - בחיי האדם – "בערפל". לא הכל ברור לאדם, והחוזרים בתשובה העכשוויים מיטיבים לתאר זאת: הזמר אביתר בנאי מתאר את חוויית החזרה בתשובה במילים - "פשוט מוכרח ללכת, תמונות על הקירות - וערפל כבד", השחקן והזמר שולי רנד כתב בשיר הנקרא 'ערפל': "זה זמן לפסוע – אל תוך הערפל".

במקורות הראשוניים ביותר, תשובה עניינה חזרה פיזית (דברים ל) – "ושב ה' א-להיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים". על שמואל הנביא נאמר (שמואל א ז טז, יז) "והלך מדי שנה בשנה וסבב... את כל המקומות האלה, ותשובתו הרמתה כי שם ביתו". משה אומר ליתרו (שמות ד יח) "אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים" – חזרה אל מקום קודם. משמעות זו הושאלה גם לחזרה אל המצב הקודם (בראשית ל לא) "ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה צאנך אשמר". משמעות זו, האחרונה, מתאימה עם המשמעות "הדתית" של החזרה בתשובה - חזרה למצב הקודם ל"סדר הישן", האדם סטה מדרכו והוא חוזר לדרך הישר.

אך מצאנו גם משמעות יותר פנימית, נפשית-רוחנית, לחזרה בתשובה. חזרה לא למקומו של האדם אלא **ליחסיו עם הקב"ה** (דברים ד כט ל) – "ובקשתם משם את ה' א-להיך... ושבתי עד ה' א-להיך", (ישעיהו מד כב), "**שובה** אלי - כי גאלתיך" אומר ה' בפי ישעיה.

המשמוש במושג חזרה בתשובה השגיר בפי כל גם את ביאורו של הראי"ה קוק זצ"ל למושג ה"חזרה בתשובה" – "**שישוב האדם אל עצמו**, אל שרש נשמתו, ומיד **ישוב** אל הא-להים" (אורות התשובה פרק טו אות י). ייתכן שמבחינה מעשית אין האדם חוזר אל ה"סדר הישן" שלו אך הא-לוהים עשה את האדם ישר והחזרה בתשובה היא חזרה אל הסדר הפנימי הקודם במעלה, לסדר חייו החיצוני, הישן, הקודם מבחינה כרונולוגית.

ר' משה טראני (המב"ט) בן דורו של ר' יוסף קארו, בספרו בית א-להים (שער התשובה פרק ב), מגדיר את החזרה בתשובה בסגנון שונה – "ומילת **תשובה** מורה על עזיבת החטא שהוא העיקר ששב ממה שעושה עתה... אבל שאר עיקרי התשובה אינם נכללים בשם תשובה כי אינם הכרחיים למהות התשובה". מהות **התשובה לדבריו אינה העשייה אלא להיפך – העזיבה**. האדם בחייו עושה הרבה בבחינת "**רצוא**" ועליו לעזוב את דרכו, לעזוב את הרגליו בבחינת "**שוב**".

האדם המודרני חונך להתקדם, לכבוש ולהחזיק עמדות. קשה לו לחזור בו, לוותר, ליסוג, להכיר במגבלותיו – בטעויותיו. כשהוא גם אדם "דתי" הוא מעדיף את הפרשנות שבחזרתו בתשובה הוא "חוזר אל עצמו", ובכך משדרג את מעמדו בעיני עצמו ואף כובש עמדות חדשות – "מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". המב"ט קורא לו: הנח! שחרר! האם לא הגיע הזמן לוותר על משהו מעמדותיך? על מעמדך בעיני עצמך? תשובה היא ראשית כל עזיבה – "ושב - ורפא לו"!

הרב אחיה אמיתי – מכהן כרב של קיבוץ שדה אליהו. ור"מ ב"בית המדרש לתורה ועבודה" – בית מדרש לבוגרי צבא בשדה אליהו.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il